

Undervisnings- och forskningsmeriter – två sidor av samma mynt

Susanne Pelger, Naturvetenskapliga fakulteten, Lunds Universitet

Anders Ahlberg, LTH-Genombrottet & Pedagogiska utvecklingsenheten (CED), Lunds Universitet

Abstrakt—Vid bedömning av universitetslärares meriter betraktas undervisning och forskning ofta som två skilda verksamheter, där olika uppsättningar kriterier definierar en skicklig lärare och en skicklig forskare. Återspeglar detta då verkligheten, eller är det möjligt att formulera gemensamma kriterier?

Vi vill här diskutera en preliminär modell för bedömning av såväl forsknings- som undervisningsmeriter. Modellen kan följaktligen användas som stöd för att jämföra undervisnings- och forskningsmeriter, t.ex. vid anställningar och befordringar, och för att formulera kompetensprofiler i samband med rekrytering.

Vi diskuterar också hur modellens olika delar kan relateras till begreppen *teaching excellens*, *teaching expertise* och *scholarship of teaching*.

Enligt Högskoleförordningen ska lika stor omsorg ägnas prövningen av den pedagogiska skickligheten som prövningen av den vetenskapliga skickligheten vid anställning av en professor [1]. I praktiken kan det dock vara svårt för lärarförslagsnämnder och sakkunniga att bedöma och jämföra lärare som har olika kompetensprofiler med olika tyngdpunkt på undervisning och forskning.

Många bedömare anser att undervisningsmeriter är mer problematiska att bedöma än forskningsmeriter. Inom olika ämnesområden finns i regel inarbetade rutiner för hur forskningskvalitet och meriter ska bedömas t.ex. vid publicering, rådsansökningar och anställningar. Bedömning av undervisningsmeriter har däremot inte lika lång tradition. Det betyder dels att det ibland råder oklarhet över vad det är som ska bedömas, dels att det kan upplevas som obehagligt att bedöma kolleger [2]. Klara riktlinjer är därför en förutsättning för att även undervisningsmeriter ska kunna bedömas på ett tillfredsställande sätt.

I Lunds universitets anställningsordning definieras ett antal kriterier för bedömning av pedagogisk meritering [3,4]. Andra exempel på riktlinjer för pedagogisk meritbedömning diskuteras av Trigwell [5], Giertz [6] och Tydén [7]. Däremot saknas det i dessa sammanhang generellt en diskussion om hur

pedagogiska meriter och forskningsmeriter ska kunna jämföras sinsemellan. Det är tydligt att undervisning och forskning fortfarande betraktas som två skilda verksamheter, där olika normer definierar en skicklig lärare och en skicklig forskare. Den fråga vi ställer oss är om det går att betrakta undervisning

och forskning som två likvärdiga delar av samma verksamhet, och om det är möjligt att formulera gemensamma bedömningskriterier för dem.

Vi vill här diskutera en preliminär modell för meritbedömning som utgår ifrån sex centrala kompetenser: formell kompetens, kvantitativ erfarenhet, struktur, drivkraft, analysförmåga och kreativitet. Samtliga kompetenser kan tillämpas i såväl undervisning som forskning. Nedan preciserar vi vad de olika kompetenserna kan innebära i forskarrollen respektive lärar- och handledarrollen, och ger konkreta exempel på meriter som kan redovisas under respektive kompetens.

Modellen kan delas upp i en kvantitativ och en kvalitativ del. De två nedersta stegen (formell kompetens och kvantitativ erfarenhet) redogör för egen utbildning samt mängden genomförd forskning och undervisning, medan de övriga stegen fokuserar på kvaliteten i respektive verksamhet. Det finns en progression uppåt, så att kompetenserna i de övre stegen avspeglar en ökad grad av professionalism. Även om det är möjligt att tänka sig en forskare eller lärare t.ex. med väl utvecklad analysförmåga, men med liten drivkraft bygger de övre kompetenserna till stor del vidare på de lägre.

I lärar- och handledarrollen kan kompetenserna relateras till begreppen *teaching excellens*, *teaching expertise* och *scholarship of teaching* [8]. Medan *teaching excellence* innebär en förmåga att i praktiken bedriva undervisning på ett framgångsrikt sätt, betyder *teaching expertise* att läraren dessutom medvetet reflekterar över vad framgång och eventuell motgång beror på. I vår modell skulle *teaching expertise* motsvara kompetenserna struktur, drivkraft och analysförmåga. Begreppet *scholarship of teaching* innebär att läraren, förutom att vara excellent och expert, bedriver vetenskapliga studier om undervisning. Trigwell et al. [9] jämför denna process med hur en forskningsprocess normalt bedrivs och poängterar lärarens vetenskapliga förhållningssätt till undervisningen. Kompetenserna analysförmåga och

1) I forskarrollen	2) Kompetenser	3) I lärar-/handledarrollen
<i>Nytänkande</i> Exempelvis: Resultat av gränsöverskridande forskning och metodutveckling.	Kreativitet	<i>Nytänkande</i> Exempelvis: Nya utbildningar, kurser eller kursmoment, resultat av didaktiska undersökningar
<i>Vetenskapligt förhållningssätt (tidigare kunskap – hypotesprövning – slutsatser)</i> Exempelvis: Projektplan, utvärdering av egen och andras forskningsverksamhet	Analysförmåga	<i>Vetenskapligt förhållningssätt (didaktisk teori – undervisningspraktik – utvärdering)</i> Exempelvis: Analys av förhållandet utbildningsmål – utvärderingsresultat och faktiskt lärande
<i>Initiativ till samverkan (nationellt och internationellt)</i> Exempelvis: Projektledarskap, samarbete i olika konstellationer, nya doktorander, framtidsplaner	Drivkraft	<i>Initiativ till utveckling, problemlösning och samverkan</i> Exempelvis: Pedagogiskt ledarskap, samarbete med andra lärare och lärarlag, erfarenhetsutbyte, framtidsplaner
<i>Medvetenhet om ramverk och organisation</i> Exempelvis: Motivering av projekt i förhållande till förutsättningar och övrig verksamhet	Struktur	<i>Medvetenhet om ramverk och organisation</i> Exempelvis: Motivering av undervisningsformer i förhållande till utbildningsmål och målgrupp
<i>Antal projekt, forskningsadministrativa uppdrag</i> Exempelvis: Publikationer, handledda doktorander och studenter, omvärldskommunikation	Kvantitativ erfarenhet	<i>Antal utbildningar, undervisningsadministrativa uppdrag</i> Exempelvis: Omfattning, nivå, undervisningsformer, omvärldskommunikation
<i>Akademisk utbildning och grad</i> Exempelvis: Lic, dr, docent, prof.	Formell kompetens	<i>Pedagogisk utbildning</i> Exempelvis: Högskolepedagogisk utbildning, ETP

kreativitet i vår modell skulle därmed vara kännetecknande för *scholarship of teaching*.

Den föreslagna modellen kan användas för att definiera enskilda universitetslärares kompetensprofiler, jämföra olika personers undervisnings- och forskningsmeriter och för att formulera anställningsprofiler i samband med rekrytering. Därmed kan den fungera som ett stöd för lärarförslagsnämnder och sakkunniga i deras bedömningsarbete. Modellen har utvecklats vid Lunds universitets Naturvetenskapliga fakultet. Eftersom kompetenserna är generellt formulerade utan någon ämnesspecifik koppling kan den användas vid meritbedömning även inom andra ämnesområden.

REFERENSER

- [1] SFS 1998: 1003 *Högskoleförordning*.
 [2] Apelgren, K. och Giertz, B. 2001. *Pedagogisk meritportfölj – och plötsligt var jag meriterad!* Rapport nr 27, Enheten för utveckling och utvärdering, Uppsala universitet.

- [3] [Allmänna råd](http://www3.lu.se/pers/Regler/ar_ansto.pdf) för tillämpningen av högskoleförordningen och anställningsordningen för lärare vid Lunds universitet 1999.
http://www3.lu.se/pers/Regler/ar_ansto.pdf.
 [4] Tillägg till och komplettering av [allmänna råd](http://www3.lu.se/pers/Regler/ar_ansto_kompl.pdf) för tillämpningen av högskoleförordningen och anställningsordningen för lärare vid Lunds universitet 2005. http://www3.lu.se/pers/Regler/ar_ansto_kompl.pdf.
 [5] Trigwell, K. 2001. Judging university teaching. *The International Journal for Academic Development*, 6(1), 65–73.
 [6] Giertz, B. 2004. *Hur bedömer jag pedagogisk skicklighet?* Enheten för utveckling och interaktivt lärande, Uppsala universitet.
 [7] Tydén, T. 2004. *Pedagogisk skicklighet som merit vid professorstillsättningar*. Rådet för högre utbildning. http://www.hgur.se/activities/evaluation_papers_reports/Tyden_pedagog%20skick_2004.pdf.
 [8] Kreber, C. 2002. Teaching excellence, teaching expertise and the scholarship of teaching. *Innovative Higher Education*, 27(1), 5–23.
 [9] Trigwell, K., Martin, E., Benjamin, J., och Prosser, M. 2000. Scholarship of teaching: a model. *Higher Education Research & Development*, 19(2), 155–168.

Kontakt:

Susanne.Pelger@kansliN.lu.se